

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

**ГЛОБАЛЬНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ**

Електронне наукове фахове видання

Випуск 22

Миколаїв

2018

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Стройко Тетяна Володимирівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського).

Заступник головного редактора:

Іртищева Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор (професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського).

Відповідальний секретар:

Данік Наталя Вадимівна, кандидат економічних наук, доцент (доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського).

Члени редакційної колегії:

Бородіна Олена Михайлівна, Ph.D, професор економіки (професор, "Банковні інститут висока школа а.с.", м. Прага, Чехія).

Бузько Ірина Романівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри міжнародної економіки, проректор з науково-педагогічної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля).

Булатова Олена Валеріївна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри міжнародної економіки, проректор з наукової роботи Маріупольського державного університету).

Дейнеко Людмила Вікторівна, доктор економічних наук, професор (завідувач відділу промислової політики Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України).

Кіщак Іван Теодорович, доктор економічних наук, професор (декан факультету економіки Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського).

Клисінські Януш, доктор економічних наук, професор (професор кафедри спортивного маркетингу Техніко-Гуманітарної академії м. Бельсько-Бяла, Польща).

Мартинюк Володимир Петрович, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки Тернопільського національного економічного університету).

Ніколаєнко Наталя Олександрівна, доктор політичних наук, доцент (завідувач кафедри політології Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського).

Стукало Наталія Вадимівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри міжнародної економіки Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара).

Сухоруков Аркадій Ісмаїлович, доктор економічних наук, Заслужений економіст України, професор (Радник при дирекції Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України).

Хвесик Михайло Артемович, академік НААН, доктор економічних наук, заслужений діяч науки і техніки України, професор (директор Інституту економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України).

Шапошников Костянтин Сергійович, доктор економічних наук, професор (директор Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій).

Шиян Дмитро Вікторович, доктор економічних наук, професор (професор кафедри економіки підприємства та менеджменту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця).

Agata Malak-Rawlikowska, dr inż, Wydział Nauk Ekonomicznych Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego.

Видання входить до «Переліку електронних фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 29 грудня 2014 року № 1528 (Додаток № 11)

**Рекомендовано до поширення в мережі інтернет рішенням Наукової ради
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
(Протокол № 2 від 30 березня 2018 р.)**

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Вашай Ю.В., Самедова Л.Р. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СТАН ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	3
Gorobinskaya M.V., Nil S.E. MODERN CONCEPTUAL APPROACHES IN EVALUATION ACTIVITIES.....	7
Задорожна О.Г. ВІД ЕКОНОМІКИ ДО ГОСПОДАРСТВА: ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНТИКРИЗОВОГО ПАРАДИГМАЛЬНОГО ПЕРЕХОДУ ДО ФОРМАТУ ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ.....	11
Конохова З.П. ЕКОНОМІКА ІНФОРМАЦІЇ У ПРОСТОРІ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	17
Крисько Ж.Л. СУТНІСТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ КОНКУРЕНЦІЇ.....	22
Савенко Г.Є. ДОСВІД АНТИКРИЗОВОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ США: «НОВИЙ КУРС» ФРАНКЛІНА РУЗВЕЛЬТА.....	27

СЕКЦІЯ 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Бойко О.Г. ЕКСПАНСІЯ КРИПТОГРАФІЧНОЇ ВАЛЮТИ В СИСТЕМУ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ ПІД ВПЛИВОМ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН: СВДЧЕННЯ ТА ПРИЧИНИ.....	31
Горбачова І.В. ГЛОБАЛЬНІ ТРУДОВІ МІГРАЦІЇ У ХХІ СТОЛІТТІ.....	39
Hurzhiiy N.G. INTEGRATION PROCESSES IN UKRAINE: ASPECTS OF CROSS-BORDER COOPERATION.....	43
Зелінська О.М., Галазюк Н.М. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	48
Касянок К.Г. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	52
Москалик Л.Р., Москалик Р.Я. ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПОШИРЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ	59
Москалик Р.Я., Москалик Л.Р. ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ: ЧИ Є ПІДСТАВИ ДЛЯ КОНВЕРГЕНЦІЇ?.....	65
Недбалюк О.П., Недбалюк О.О. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ КОМЕРЦІЙНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ НА ПРОГРАМОВІЙ ОСНОВІ.....	71
Нікітіна А.В. ОСОБЛИВОСТІ ТА СПОСОБИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВА ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН.....	78
Окара Д.В., Чернишев В.Г., Шинкаренко Л.В. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПІДСТАВІ ІНДЕКСУ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	84
Подзігун С.М. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО БІЗНЕСУ.....	91
Примаченко І.Ф., Ніколаєв Ю.О. ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ БЕЗРОБІТТЯ.....	95
П'ятковська О.Р. ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ МІГРАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....	102
Ситников М.М., Мелешенко А.І. АДАПТАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ДО ПРОЦЕСІВ РЕГІОНАЛЬНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	108

Титаренко Л.М. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	114
Ус Т.В. СУТНІСТЬ ТА АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	119
СЕКЦІЯ 3 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ	
Алишанов Ф.Ф. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМАМ: ДОСВІД АЗЕРБАЙДЖАНУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ.....	128
Андрейченко А.В. ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗВІДХОДНОГО АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК НЕОДМІННИЙ СКЛАДНИК ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ.....	132
Безуглий І.В. ІННОВАЦІЙНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ УКРАЇНИ.....	136
Борблік К.Е. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ.....	142
Васюренко Л.В. ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ЩОДО ПОНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ.....	146
Вербіцька І.І. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	150
Герашенко С.О., Колотило М.Б. КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ.....	155
Германюк Н.В. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРОСЕКТОРУ.....	160
Живко З.Б., Мартин О.М., Воронка О.З. КАДРОВА БЕЗПЕКА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	165
Карковська В.Я., Білинська А.Р. ПРОБЛЕМИ СТАНУ СУЧАСНОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА ЛЬВОВА.....	172
Кондукоцова Н.В. ВІДНОВЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛЬНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНУ СИСТЕМУ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЙОГО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	175
Коренюк П.І. ПРАВОВІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ В УКРАЇНІ.....	182
Косач І.А. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В АПК НА ОСНОВІ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	185
Котикова О.І., Крилова І.Г., Попескул А.П. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	190
Маслош О.В. ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....	197
Настевич О.П. ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ВІТЧИЗНЯНИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД.....	202
Паламаренко Я.В. РОЗВИТОК БІОЕНЕРГЕТИКИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ОРІЄНТИР В КОНТЕКСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	209
Переверзєва А.В. КРИТЕРІАЛЬНІ ОЗНАКИ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	216
Потравка Л.О. СИНЕРГЕТИЧНА ПАРАДИГМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	221
Салькова І.Ю., Фуштей Л.Л. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ.....	226

Снігир Л.П. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	231
Стоян К.С., Коломієць К.Ю. КОНЦЕПТУАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ.....	235
Федевич Л.С., Алексєєв І.В., Ливдар М.В. КОНТРОЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЯК ОДНА З ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	244
СЕКЦІЯ 4	
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	
Астахова І.Е. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	249
Астахова І.Е. HR-БРЕНДІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА.....	253
Бакало Н.В. УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ РОБОЧОГО ЧАСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ГНУЧКІ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ.....	256
Бедрадіна Г.К. ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	259
Блага В.В., Благой В.В., Гніденко О.В. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БІЗНЕС-ЦЕНТРУ МЕГАПОЛІСУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ.....	264
Борисова Л.С., Борисова Л.П. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ.....	267
Бровко І.В., Лизунова О.М. ВІПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....	274
Вавдійчик І.М., Губар С.І. ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ.....	279
Велика О.Ю. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.....	282
Vereshchagina N., Vashchuk T. CYBERNETIZATION OF MANAGEMENT PROCESSES IN INNOVATION ACTIVITIES.....	287
Винничук Р.О., Гладун С.О. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ В КОНТЕКСТІ ТАЛАНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ.....	293
Віблій П.І., Лазик І.І., Хоркава Н.Б. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	298
Волянська-Савчук Л.В., Модіна Д.В. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА КОЛЕКТИВУ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	305
Волянська-Савчук Л.В., Сергєєв А.Ю., Модіна Д.В. СУЧАСНИЙ СТАН, РОЛЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	309
Гнатишин Л.Б. ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ: СТРУКТУРА ТА ВІДТВОРЕННЯ.....	312
Готліб І.Г. ІННОВАЦІЙНИЙ ФАКТОР У ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	319
Грабчук І.Ф., Бугайчук В.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ СИРОВИНОЮ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	323
Грановська В.Г., Стукан Т.М. ІННОВАЦІЙНИЙ СКЛАДНИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	328
Гудзь О.І., Мусійовська О.Б. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОБГРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	334

Gulik T.V., Kerbikova A.S., Drofa E.A. HUMAN CAPITAL MANAGEMENT: ESSENCE AND EVALUATION.....	341
Гусаров О.О. СТРУКТУРНА АДАПТАЦІЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	345
Гуштан Т.В., Лихолат С.М. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ І ТИПІЗАЦІЇ РОЗДРІБНИХ ПІДПРИЄМСТВ	350
Дудка М.О. МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СТІЙКИЙ РОЗВИТОК».....	357
Запорожець Г.В., АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	363
Іванова Н.А., Фротер О.С. СИСТЕМНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ.....	371
Квач І.Я. ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	376
Кирчага І.М. ФУНКЦІОНАЛЬНА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ.....	383
Кічук О.С. ІНОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	388
Ковальчук В.А., Ковальчук Т.М., Шахно А.Ю. ИНВЕСТИЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОЕКТОВ ГОРНЫХ РАБОТ В УСЛОВИЯХ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ПО ВСКРЫШЕ.....	392
Коленда Н.В. ПОНЯТТЯ СИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА.....	398
Комчатних О.В. ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	402
Кондратюк Н.В. ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ІННОВАЦІЯМИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	408
Косарева І.П., Сало А.В. ХАРАКТЕРИСТИКА СУТНОСТІ ТА ПОНЯТТЯ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ.....	412
Костинець В.В. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГОВОЇ СИСТЕМИ В ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ.....	418
Круш П.В., Мегедь Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СКЛАДСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ	423
Кузьо Н.С., Косар Н.С., Дуднік Б.Е. ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВАРІВ ВЛАСНИХ ТОРГОВИХ МАРОК ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ УКРАЇНИ.....	426
Лепетюха Н.В. ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ....	432
Лепетюха Н.В., Борох А.Ю. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ІТ-ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	437
Лисенко Т.І., Усіченко І.В., Алексєнко І.А. МЕТОДИ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У МАЛОМУ БІЗНЕСІ.....	442
Маковоз О.С., Передерій Т.С. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ.....	447
Максименко Д.В. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	451
Міняйленко І.В., Міщенко А.Ю. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНІВ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	455
Могильна Л.М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	460

Можайкіна Н.В. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІ НА ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	464
Мокляк М.В., Муха Д. С., Боса М.В. УДОСКОНАЛЕННЯ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ В ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМАХ.....	469
Панченко А.В. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ В ПРОЦЕСІ ПІДБОРУ.....	473
Пермінова С.О., Чухліб В.Є. ЗАХИСТ СТАРТАП-ПРОЕКТІВ В ІР-СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЇ.....	480
Пилипенко С.М. ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	484
Пістунов І.М., Тищенко І.В. ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	489
Полякова Я.А., Бондаренко Л.Н. СОВРЕМЕННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПЕРСОНАЛА В СФЕРЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	494
Руденко Г.Р. УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ БІЗНЕС-ФУНКЦІЙ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	502
Рудь Н.Т., Гура О.С. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ОЦІНКА.....	510
Сабецька Т.І., Григорів С.Ф. ЗАРОДЖЕННЯ, СТАНОВЛЕННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	518
Саснєус М.А., Карнаухова Г.С. ДО ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАНЬ В УМОВАХ СТОХАСТИЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕННОСТІ.....	525
Сагун Г.О., Борисевич Є.Г., Жуковська Л.Е. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛОЯЛЬНІСТЮ КЛІЄНТІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ОПЕРАТОРА.....	532
Свінцицька О.М., Горик-Чубатюк М.О. ВПЛИВ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ.....	539
Семчук І.В., Мазур В.Г. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	544
Скупейко В.В. АНАЛІЗ НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	549
Смолій Л.В., Ревуцька А.О. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ.....	555
Сомова Л.І., Кирилюк В.С., Проха Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІЮ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІД ЧАС ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ІЗ КОМПЛЕКСНОЇ ПЕРЕРОБКИ СИРОВИНИ.....	561
Стратійчук В.М. ВДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ'ЄКТА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	565
Терентьєва О.В. СИСТЕМА БАЗОВИХ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	570
Хмель С.Н., Хмель В.И. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДА И ОСНОВНОГО КАПИТАЛА.....	575
Чупріна М.О., Андрійчук Б.М. ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО СКЛАДНИКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	582
Шильнікова З.М., Дульцева І.І., Матушкіна М.В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ «ТЕМНОГО» ТУРИЗМУ ТА ЙОГО МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ.....	586
Шинкар С.М. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	592

Штангрет А.М., Караїм М.М. УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ЮВЕЛІРНОЇ ПРОДУКЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАГРОЗИ.....	596
Ярмолюк Д.І. АУТСОРСИНГ У ТУРИЗМІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ.....	601

СЕКЦІЯ 5 РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Боліла С.Ю., Осадчук І.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФІЛЮ КЛІЄНТА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКОТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	605
Ліба Н.С., Головачко В.М. АНАЛІЗ ПОЧАТКОВИХ ПЕРЕДУМОВ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО СТАНУ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ.....	612
Огієнко А.В., Бурцев О.В., Вьюнік С.В., Мечкар Л.М. РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО МОРСЬКОГО ПОРТУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА АКТИВІЗАЦІЮ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ.....	623
Огієнко А.В., Мечкар Л.М., Гуда Г.М. РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ КРИЗОВОГО СТАНУ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	628
Олійник Л.В. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ У РЕГІОНІ	633
Павлова Т.Г., Красовська О.Ю., Сисоєва С.І. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	637
Передерко В.П. ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО СТАТИСТИЧНОГО ОБЛІКУ В'ЇЗНИХ ТУРИСТСЬКИХ ПОТОКІВ (НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	641

СЕКЦІЯ 6 ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Вартанян Г.В. МЕХАНІЗМ УПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ СТАЛОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	653
Вишневіська О.М., Волошина В.В., Гаріна Ю.В. ЕКОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	658
Загорянська О.Л. ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОЛОГІЧНИХ ГОТЕЛІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	662
Кочешкова І.М., Трушкіна Н.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ РЕЦИКЛІНГОМ ВІДХОДІВ.....	669
Кушнірук Т.М., Лобанова О.П. ПЕРЕДУМОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	673
Стасюк В.М. ВОДОПОСТАЧАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА: РОБОТИ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ ТА ДОЗВІЛ НА ЇХ ВИКОНАННЯ.....	679
Тарасова В.В., Ковалевська І.М. МЕТОДОЛОГІЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ.....	683
Циганок К.О., Череп А.В. АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ ЯК ЗАСІБ РЕСУРСОЕФЕКТИВНОСТІ.....	688

СЕКЦІЯ 7 ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Горемикіна Ю.В., Калашнікова Т.М. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНІВ-ЛІДЕРІВ.....	692
Зелінська А.М., Лавриненко С.О. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРСОНАЛУ.....	701

Лепетюха Н.В., Баличева К.В. АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	705
Роєнко В.І., Єфремова Н.Ф. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ.....	710
Романюк М.Д., Смутчак З.В. ПРОБЛЕМА ОСВІТНЬОЇ МІГРАЦІЇ В АСПЕКТІ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	716
Рябокoнь І.О. СТРЕС-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	720
Сагірова А.С. РОЛЬ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ.....	726
Юрчик Г.М. ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.....	730
СЕКЦІЯ 8	
ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ	
Аврамчук Л.А., Моргун А.С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ.....	739
Алескерова Ю.В., Коробчук А.Р. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	743
Андрєєв М.А. ФІНАНСОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАЦІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	749
Архірейська Н.В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ.....	753
Бобрівець В.В. ОЦІНКА ВПЛИВУ ПІЛЪГ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ НА РОЗВИТОК БЛАГОДІЙНОСТІ В УКРАЇНІ.....	758
Гірняк В.В., Путьківський Т.А. УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВ ЗА УМОВ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ОЩАДБАНК»).....	766
Демченко М.Ю., Краснянська Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЇХ ДОСВІДУ В УКРАЇНІ.....	774
Денищенко Л.В. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ: ПОХОДЖЕННЯ, ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТА ЇХ РОЛЬ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ.....	782
Дзеніс В.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	785
Дроботя Я.А. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ: ФІНАНСОВІ РИЗИКИ І ПЕРЕВАГИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ.....	789
Дудинець Л.А. РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ФАКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ.....	794
Колодяжна Т.В., Зимніцька М.В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В БАНКУ.....	799
Колодяжна Т.В., Бакуменко Т.О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	802
Коць О.О., Ільчук П.Г., Карпів О.В. СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ БАНКІВ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ.....	806
Ларіонова К.Л., Безвух С.В. ДОСТАТНІСТЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВ УКРАЇНИ В 2015–2017 РОКАХ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	811
Марченко О.В., Белікова Т.В., Бобровський І.Ю. РОЗВИТОК КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	819
Меренкова Л.О. ОЦІНКА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	823

Миронюк М.О., Жигалкевич Ж.М. ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ ФОНДОВОГО РИНКУ.....	829
Петик М.І., Шарак С.Т. ІНСТРУМЕНТИ ФІСКАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	834
Петченко М.В. ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: ДОСВІД ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	841
Рудь І.Ю., Кишківська О.М. СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	845
Kholodilova A.O. EXTERNAL CREDIT INSTALLMENT REGULATION EXPERIENCE AND POSSIBILITIES OF ITS USE IN UKRAINE.....	851
Чемчикаленко Р.А. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	855
Чернодубова Е.В., Мартинов А.А. ПЕРЕВАГИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	860
Чмутова І.М., Мовчан А.С. ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ АКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ.....	865
Шишпанова Н.О., Совшак С.С., Мельник Ю.В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ У ВІТЧИЗНЯНУ СТРАХОВУ ПРАКТИКУ.....	872
Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В. ОЦІНКА ВПЛИВУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ПЛЪГ НА СТАН МІСЬКИХ ТА ПРИМІСЬКИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ТРАНСПОРТОМ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	877
Яценко М.С., Максименко Ю.С. АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ ФІНАНСУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	886
СЕКЦІЯ 9	
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ	
Безкоровайна Л.В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБЛІКУ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ.....	894
Бразілій Н.М., Крот Ю.М. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	900
Васильчук В.В. АНАЛІЗ ВТРАТ БЮДЖЕТУ ВНАСЛІДОК ПЛЪГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ В УКРАЇНІ.....	905
Гангал Л.С. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	910
Грисюк О.В., Кутузов М.Р. ПОДАТКОВИЙ АУДИТ ПІДПРИЄМСТВ.....	918
Дорош Н.І., Котенко О.Ю. КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ ТА ОЦІНКА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ, СТВОРЕНИХ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	921
Ієвлєв О.М., Пилипенко Л.М. ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ» СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯМИ)» У ВНЗ.....	927
Коба О.В., Горбенко Я.О. ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ЗАКОРДОННИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.....	931
Козаченко А.Ю. КЛАСИФІКАЦІЯ НЕВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕФЕКТИВНОГО ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ.....	936
Козловський Ю.М., Яремко І.Й. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ.....	940

Комірна О.В., Гоцуляк В.Д. ПЕРЕДУМОВИ ТА ШЛЯХИ ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ КОМПАНІЙ У ПРОЦЕСІ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ.....	945
Кучеренко Т.С., Матрос О.М., Підлубна О.Д. НАКЛАДНІ І НЕПРЯМІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ.....	949
Лукін В.О., Маляревський Ю.Д. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	955
Мулик Я.І., Домбровська В.В. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	960
Мулик Т.О., Мулик Я.І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ НА ЗБУТ ПІДПРИЄМСТВА: СТАН ТА НАПРЯМІ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	965
Нестеренко О.О. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ЦІЛЕЙ СКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА.....	972
Петров П.П. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КЛЮЧОВИХ ІНДИКАТОРІВ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАЗНАЧЕЙСТВА БАНКУ.....	980
Скоп Х.І. ПІДХОДИ ДО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ КОШТІВ НА РОЗПОДІЛЬЧОМУ РАХУНКУ.....	985
Степова Т.Г. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ.....	990
Томчук О.Ф., Михальчишина Л.Г. АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТУ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД).....	993
Федоришина Л.І. ANALYSIS OF HISTORY OF DEVELOPMENT OF BANKING BUSINESS.....	1001
Чабанюк О.М., Кузьмінська К.І. ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	1006
Яблонько О.О. РОЗКРИТТЯ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ ІНФОРМАЦІЇ У ПРИМІТКАХ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО НП(С)БОДС.....	1011
СЕКЦІЯ 10	
СТАТИСТИКА	
Параниця Н.В. ГАРМОНІЗАЦІЯ СТАТИСТИЧНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ УКРАЇНИ ІЗ МЕТОДОЛОГІЄЮ МІЖНАРОДНИХ СТАТИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	1016
СЕКЦІЯ 11	
МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ	
ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ	
Азарова А.О., Присяжнюк М.В. ОБґРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОГО ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЗАСОБАМИ ЛІНІЙНОЇ МОДЕЛІ ЗВАЖЕНИХ СУМ.....	1019
Горбачук В.М., Дунаєвський М.С., Неботов П.Г. АЛГОРИТМ РОЗРАХУНКУ ЦІЛЬОВОЇ ДОСЯЖНОЇ СТРУКТУРИ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ.....	1023
Каут О.В. РОЗРОБЛЕННЯ МОДЕЛІ ПІДТРИМКИ Й УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ СХЕМ ДОСТАВКИ ВАНТАЖІВ.....	1034
Мних О.Б. ТРЕНДИ РОЗВИТКУ МАКРОЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ХАРАКТЕРИСТИКА В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ РОЗВИТКУ	1039
Онопрієнко І.М. РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКИХ ДИСЦИПЛІН.....	1047

Паянок Т.М., Задорожня Т.М. ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ У ПРОГНОЗУВАННІ НА ПРИКЛАДІ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	1052
Пістунов І.М., Удовицька К.О. ПРОГНОЗУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ НА 2018 РІК.....	1058
Гуріна О.В., Огієнко М.М. АНАЛІЗ СТАНУ ТА СТРУКТУРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В РЕГІОНІ.....	1066
Кваша О.С. РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	1074
Колєватова А.В. СУЧАСНИЙ СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	1080
Павлова Т.Г., Красовська О.Ю., Сисоєва С.І. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	1085

УДК 657.6:657.471.66

Мулик Т.О.
кандидат економічних наук, доцент
завідувач кафедри аналізу та статистики
Вінницького національного аграрного університету

Мулик Я.І.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри аудиту
та державного контролю,
Вінницького національного аграрного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ НА ЗБУТ ПІДПРИЄМСТВА: СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND AUDIT OF THE ENTERPRISE DISTRIBUTION COSTS: STATE AND IMPROVEMENT DIRECTIONS

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто порядок організації обліку та аудиту витрат на збут. Представлено сутність поняття «витрати на збут» в економічній літературі та в нормативних документах. Охарактеризовано склад та характеристику витрат на збут. Розглянуто конструкцію рахунку 93 «Витрати на збут», первинний, аналітичний та синтетичний облік. Представлено мету та зміст аудиторських послуг із витрат на збут, послідовність проведення аудиту. Визначено напрями вдосконалення організації обліку та аудиту витрат на збут.

Ключові слова: облік витрат на збут, аудит витрат на збут, рахунок 93 «Витрати на збут», витрати.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрен порядок организации учета и аудита расходов на сбыт. Представлена сущность понятия «расходы на сбыт» в экономической литературе и в нормативных документах. Охарактеризован состав и характеристика расходов на сбыт. Рассмотрена конструкция счета 93 «Расходы на сбыт», первичный, аналитический и синтетический учет. Представлены цель и содержание аудиторских услуг по расходам на сбыт, последовательность проведения аудита. Определены направления совершенствования организации учета и аудита расходов на сбыт.

Ключевые слова: учет расходов на сбыт, аудит расходов на сбыт, счет 93 «Расходы на сбыт», расходы.

ANNOTATION

The article deals with the organization of accounting and audit on sales expenses. The essence of "sales expenses" in the economic literature and in normative documents is presented. The structure and characteristics of sales expenses is described. The structure of the account 93 "Sales Expenses", primary, analytical and synthetic accounting is considered in the article. The purpose and content of audit services on sales expenses, and the sequence of the audit are presented. The ways of improvement of the organization of accounting and audit on sales expenses are determined.

Keywords: accounting on sales expenses, audit on sales expenses, account 93 "Sales Expenses", expenses.

Постановка проблеми. В умовах інтеграції до європейського товариства актуалізуються питання збуту продукції. Збутова діяльність є вагомим показником посилення позиціонування виробника продукції на ринку, а також необхідною умовою підвищення обсягів реалізації та поліпшення збуту. На ефективність виробництва, конкурентоспроможність продукції, рівень задоволення попиту споживачів все більше впливає становище щодо цін та якості

продукції, напрямів її транспортування, наповненість збутової системи, комунікативні здібності партнерів тощо.

Помітне значення в збутовій діяльності відводиться обліку та аудиту витрат на збут. Проте підприємства галузі сільського господарства не завжди приділяють належну увагу цій сфері обліку та аудиту, що негативно може позначитися на ефективності збутової діяльності підприємства та забезпеченні його конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти обліку та аудиту збуту продукції досліджувались у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Найбільш глибоко проблеми бухгалтерського обліку висвітлено в працях таких вітчизняних учених, як А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, М.В. Кушельний, Л.К. Сук [6], І.В. Жиглей, В.Г. Линник, В.М. Пархоменко, В.В. Сопко, В.Я. Савченко, В.А. Дерій [1], Н.Л. Правдюк, Т.О. Мулик, Н.М. Гудзенко, О.В. Пальчук [8], О.А. Шевчук [2] та ін., а також зарубіжних учених: Д. Блейка, Б. Нідлз, Я.В. Соколова, Е.С. Хендерксена та ін. Аналіз методик аудиту відображено у наукових працях таких вітчизняних дослідників, як М.Т. Білуха, Н.І. Дорош, Г.М. Давидова, В.Г. Жила, О.Ю. Редько, Л.В. Гуцаленко, Н.Г. Здирко, М.Д. Білик [11], Н.І. Петренко [10] та ін., а також у дослідженнях зарубіжних учених: В.Д. Андреева, О.М. Богомолова, Н.А. Аренс, Р. Доджа, М.П. Баришникова, О.Д. Щаділова, В.В. Воронова та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак досліджень стосовно обліку та аудиту витрат на збут продукції є небагато. Дотепер не сформульована єдина позиція щодо суті понять «збут продукції» та «витрати на збут», трапляється неузгодженість нормативно-правових документів, є мало дослідженими, спірними та потребують серйозного вдосконалення організація та методика обліку та аудиту витрат на зберігання та транспортування продукції тощо. Вищесказане і визна-

чило актуальність цього дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначення стану організації та методики обліку й аудиту витрат на збут підприємства та обґрунтування напрямів їх поліпшення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення витрат на підприємстві є важливою частиною системи обліку, а ефективний їх розподіл є гарантією подальшої успішної діяльності підприємства. У збутовій діяльності підприємства важлива частка припадає на витрати.

Витрати на збут – це витрати, що пов'язані із продажем продукції споживачам та її просуванням на ринку. Як вважає В.А. Дерій, витрати на збут – це нормативні та понаднормативні продуктивні витрати, пов'язані з повним циклом забезпечення усіх процедур і вимог до збуту продукції [1, с. 22]. О.А. Шевчук відзначає, що витрати на збут – це всі види витрат, які здійснює підприємство під час просування товару на ринку та його реалізації споживачам. Ці витрати списуються у фінансовому обліку на фінансовий результат, а в управлінському – на повну собівартість продукції [2, с. 49].

Методологічні основи формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства, і зокрема, витрати на збут та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 16 «Витрати». Відповідно до статей П(С)БО 16 витрати на збут – це витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг) [3]. Витрати на збут також трактуються Податковим кодексом України [4], де визначено їх склад (табл. 1)

Витрати на збут потрібно правильно та в повному обсязі обліковувати, інакше це може тягнути за собою негативні наслідки, а саме невірне визначення суми витрат, об'єкта оподаткування, фінансового результату та ефективності підприємства.

Розглянемо методи обліку витрат на збут. Як правило, на практиці користуються такими методами обліку витрат на збут, як простий, попередільний, позамовний, нормативний. Проте доволі часто проявляється незрозумілий поділ методів обліку збутових витрат та калькуляції. У поглядах дослідників існують певні відмінності: одні уподібнюють ці поняття, інші – дотримуються ідеї, що лише методи калькулювання можуть бути використані для розрахунку собівартості виготовленої продукції.

Первісною класифікаційною властивістю методів обліку витрат на збут, на наш погляд, є об'єкти обліку витрат на збут, які слід поділяти на аналітичні та госпрозрахункові позиції. Інші ознаки є такими, що підсилюють характеристику витрат на збут і за своєю природою є не менш цінними. Так, Л.К. Сук наводить таку класифікацію методів обліку витрат на збут: за складом об'єктів обліку витрат на збут: аналітичні позиції (види продукції, технологічні процеси, окремі замовлення); госпрозрахункові

позиції (структурні підрозділи, центри відповідальності); за ступенем деталізації витрат на збут: елементи витрат та статті витрат; за повнотою включення витрат на збут: повні витрати та обмежені витрати; за величиною включення витрат на збут: реальні витрати, середні та нормативні витрати; за оперативністю і рівнем контролю за витратами на збут: нормативний та ненормативний метод; за способом оцінки готової реалізованої продукції: за фактичною, нормативною та справедливою вартістю; за відображенням витрат на збут в системі рахунків: інтегрований та автономний метод [6, с. 185].

Засоби розрахунку собівартості продукції об'єднуються із методами обліку витрат на збут. Проте, використовуючи відмінні способи, можна здобути неоднаковий розмір собівартості відповідного виду продукції, хоч загальна сума витрат тут зостається незмінною. Отож вибір визначених методів калькулювання залежить від попиту отримання потрібної інформації для прийняття управлінських рішень. Тому припускаємо, що метод калькулювання – це засіб групування витрат на збут за предметами калькулювання та прийоми калькуляції як технічний прийом обчислення собівартості продукції.

О.А. Шевчук визначає такі методи калькулювання собівартості продукції, як метод послідовного підсумування витрат на збут; метод прямого нагромадження витрат на збут. Суть першого методу полягає в тому, що собівартість кінцевої готової продукції визначають на основі послідовного підсумування витрат (в тому числі витрат на збут), які враховують на окремих аналітичних рахунках. За прямого методу нагромадження витрат собівартість продукції визначають за усіма витратами, які обліковуються на одному аналітичному рахунку [2, с. 73].

Система бухгалтерського обліку на підприємстві є провідним джерелом інформації. Аналізуючи методику та організацію обліку витрат на збут, вважаємо за доцільне більш детально оцінити конструкцію рахунку 93 «Витрати на збут».

На рахунку 93 «Витрати на збут» ведеться облік витрат, пов'язаних із збутом (реалізацією, продажем) продукції, товарів, робіт і послуг. За дебетом рахунку відображається сума визнаних витрат на збут, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати» [7].

На нашу думку, слушною є пропозиція О.В. Пальчук та Н.М. Нечай щодо внесення змін до Плану рахунків і виділення окремого рахунку для обліку маркетингових витрат. Враховуючи те, що маркетингові та збутові витрати досить схожі, доцільно їх відображати на рахунку 93 «Витрати на збут», але погоджуємося, що ліпше вказаний рахунок перейменувати на «Маркетингові і збутові витрати» і ввести до нього два субрахунки: 931 «Маркетингові витрати» та 932 «Витрати на збут». У розрізі цих субрахунків вони пропонують виділяти субрахунки другого порядку за визна-

Таблиця 1

Склад та характеристика витрат на збут

№ п/п	Вид витрат	Характеристика витрат
1	Витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах	Пакувальні матеріали - це матеріали, призначені для виготовлення тари, упаковки і допоміжних пакувальних засобів. Віднесення цих витрат до складу витрат на збут зумовлене тим, що упаковка частково виконують роль реклами. Наприклад, упаковка може містити інформацію про акційні пропозиції, є упаковки, оформлені до свят, і т. д.
2	Витрати на ремонт тари	Тара – це елемент упаковки, у якому розміщується товар. Деякі види тари час від часу ремонтують.
3	Оплата праці та винагороди продавцям, агентам і працівникам, що забезпечують збут	Служба збуту на підприємстві займається не тільки укладанням контрактів на продаж продукції, оформленням документів на відвантаження або безпосередньо самим продажем. У такі служби можуть входити і працівники, відповідальні за просування товарів на ринку, наприклад маркетологи, мерчандайзери та ін. Оплата праці таких працівників (із нарахуваннями податків) входить до складу витрат на збут.
4	Витрати на рекламу і дослідження ринку (маркетинг)	Реклама – це інформація про особу або товар, поширена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес до цієї особи або товару. Маркетингові дослідження – це систематизований процес визначення, збору, накопичення, обробки та аналізу інформації про поточний стан і прогноз ринку товарів і послуг, попит та пропозиції, поведінку споживачів, ринкову кон'юнктуру, динаміку цін. Увесь цей комплекс дій спрямований на краще просування товарів на ринок, збільшення їх збуту, продажів.
5	Витрати на передпродажну підготовку товарів	Передпродажна підготовка товарів включає комплекс операцій із підготовки товару до експлуатації, а також із виявлення та усунення недоліків, що виникли в процесі його транспортування і зберігання. До витрат на передпродажну підготовку можна віднести витрати: на перевірку наявності комплектуючих і плombs заводу-виготовлювача; підготовку до роботи, включення, запуск і перевірку працездатності, усунення неполадок, настроювання техніки тощо.
6	Витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом	Витрати на службові відрядження працівників, які забезпечують збут продукції, товарів, робіт або послуг, відображаються на рахунку 93.
7	Витрати на утримання основних засобів, інших необоротних активів, пов'язаних зі збутом	До складу цього виду збутових витрат входять затрати на операційну оренду основних засобів, амортизаційні відрахування, витрати на страхування, ремонти, техобслуговування, опалення, освітлення, водовідведення, охорону об'єктів, пов'язаних зі збутом продукції (товарів, робіт, послуг).
8	Витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції та інші послуги, пов'язані з умовами договорів	Будь-яке підприємство, що придбаває чи продає щось матеріальне, стикається з необхідністю його перевезення. При цьому замовником транспортних послуг може виступати як сторона, що придбаває, так і та, що продає. Якщо такі витрати несе покупець, то їх вартість у його обліку формує собівартість придбаного товару (п. 9 П(С)БО 9).
9	Витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування	Відповідно до п. 13 П(С)БО 11 «Зобов'язання» продавцю (виробнику) необхідно нарахувати в обліку суму забезпечення на виконання гарантійних зобов'язань. Така операція відображається проведенням: Дт 93 – Кт 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань».
10	Витрати на страхування продукції, що підлягає подальшій реалізації	Підприємства мають право укласти зі страховою компанією договір добровільного майнового страхування готової продукції, що знаходиться на складі, на випадок пожежі, крадіжки, стихійного лиха, протиправних дій третіх осіб і т. д. Суми страхових внесків, що перераховуються страховим компаніям, відносяться на збутові витрати.
11	Витрати на транспортування готової продукції між структурними підрозділами підприємства	Даний вид витрат включає затрати, понесені технологічним транспортом при транспортуванні готової продукції між різними підрозділами, наприклад амортизацію, паливо (якщо продукція перевозиться автомобілями, тепловозами), електроенергію (наприклад, під час перевезення електрокарами).
12	Інші витрати, пов'язані зі збутом	До цієї статті витрат відносять: витрати на поштові послуги; амортизацію нематеріальних активів, пов'язаних зі збутом продукції; витрати на охорону праці і техніку безпеки, пожежну безпеку об'єктів служби збуту; витрати на послуги охорони складів готової продукції; відрахування в резерв відпусткових працівників служби збуту; вартість техогляду і паркування автомобілів, використовуваних службою збуту тощо.

Джерело: побудовано авторами на основі [5]

ченими підвидами маркетингової та збутової діяльності [8, с. 384].

Згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і госпо-

дарських операцій підприємств і організацій, до витрат на збут, зокрема, належать витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, товарів за умовами договору, витрати на

маркетинг та рекламу, витрати на оплату праці та комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту, амортизація, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту продукції, товарів, робіт і послуг [7].

Представимо кореспонденцію на рахунок 93 «Витрати на збут» та способи кращого зображення господарських операцій за цим рахунком (табл. 2).

Документами під час зображення витрат на збут на підприємстві можуть слугувати: накладна, рахунок, розрахунок бухгалтерії тощо. Списання витрат на збут на фінансові результати підприємств оформляється довідкою бухгалтерії.

Аналітичний облік витрат на збут здійснюється за статтями витрат та за економічними елементами. Якщо облік витрат на збут ведеться за центрами витрат, тоді можуть складатися певні регістри в розрізі структурних підрозділів, пов'язаних із збутом продукції.

Для обліку витрат на збут використовують Журнал-ордер № 5 В с.-г. Цей журнал-ордер призначений для відображення кредитових оборотів щодо виходу продукції, робіт і послуг (списання для відповідних споживачів) з кредиту рахунків 23 «Виробництво» (за видами виробництв), 24 «Брак у виробництві», 39 «Витрати майбутніх періодів», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут». Передба-

чено також використання Звіту № 5.9 с.-г. про витрати на збут [9].

Отже, на базі дослідження підходів учених до трактування суті витрат на збут констатовано, що ці витрати належать до невиробничих витрат операційної діяльності і пов'язані безпосередньо з реалізацією продукції та її просуванням на ринку. З метою зведення даних витрат до мінімуму непродуктивних витрат облік доречно вести у кількох розрізах. Для обліку витрат на збут у складі синтетичного рахунку доцільно відкривати рахунок 93 «Маркетингові і збутові витрати» та субрахунки до нього. Такий підхід сприятиме накопиченню достатньої інформації щодо витрат на збут продукції як основи для проведення аудиту та аналізу ефективності маркетингової діяльності.

Під час здійснення витрат на збут вагома роль відводиться їх аудиту. Аудит – це метод господарського контролю, що здійснюється на добровільних, договірних засадах між аудитором і підприємством замовником та складається із сукупності методичних прийомів, застосування яких дозволяє аудитору визначити вірогідність звітності, обліку, їх повноту та відповідність чинному законодавству та встановленим нормативам [10, с. 157–158].

Метою аудиту витрат на збут є встановлення правильності даних з акумуляції та списання цих витрат, їх повноти та вчасності відображення у зведених документах та облікових реєстрах, достовірності здійснення обліку витрат

Таблиця 2

Облік витрат на збут продукції

№ п/п	Найменування операції	Бухгалтерський запис за Планом рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано заробітну плату продавцям продукції та товарів	93 «Витрати на збут»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам»
2	Нараховано єдиний соціальний внесок на заробітну плату працівників, пов'язаних із збутом продукції	93 «Витрати на збут»	65 «Розрахунки за страхуванням»
3	Списання пакувальних матеріалів	93 «Витрати на збут»	201 «Сировина й матеріали»
4	Відображено витрати на службові відрядження працівників збуту	93 «Витрати на збут»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
5	Нараховано послуги на рекламу товарів, маркетингові послуги, а також послуги сторонніх організацій	93 «Витрати на збут»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
6	Відображено ПДВ, включено до вартості послуг, на рахунку 644, якщо нарахуванню послуг передувала передплата, або на рахунку 641, якщо нарахування послуг – перша подія	644 «Податковий кредит» або 641 «Розрахунки за податками»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
7	Амортизація торгового обладнання	93 «Витрати на збут»	131 «Знос основних засобів»
8	Нараховано витрати на ремонт тари, поточний ремонт основних засобів, що обслуговують відділ збуту	93 «Витрати на збут»	201 «Сировина й матеріали» 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»
9	Якщо продукція була реалізована з гарантією, створюється резерв для покриття витрат з можливого майбутнього гарантійного ремонту	93 «Витрати на збут»	473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань»
10	Списання витрат, пов'язаних зі збутом продукції (товарів) у кінці року або в кінці звітного місяця	791 «Результат основної діяльності»	93 «Витрати на збут»

Джерело: побудовано авторами на основі [7]

на збут та його відповідності затвердженій обліковій політиці, правильності відображення інформації про витрати діяльності у звітності підприємства тощо. Зміст аудиторських послуг наведено на рис. 1.

Послідовність здійснення аудиту витрат на збут у господарюючого суб'єкта включає етапи, що зображені в таблиці 3.

Із наведених даних в табл. 3 видно, що спочатку перевірці підлягає облікова політика підприємства. На нашу думку, в наказі «Про

облікову політику підприємства» щодо витрат, та зокрема витрат на збут, має міститись інформація з визнання та класифікації витрат, графік документообігу та форми внутрішніх документів витрат; робочий план рахунків щодо витрат, документування витрат, ознаки включення об'єктів до складу витрат на збут, порядок розподілу витрат між різними об'єктами, бюджетування витрат тощо.

Перевіряється також відповідність облікової політики чинному законодавству щодо

Рис. 1. Зміст аудиторських послуг із витрат на збут

Джерело: [2]

Таблиця 3

Послідовність аудиту витрат на збут

№ з/п	Зміст аудиторської перевірки основних засобів
1.	Ознайомлення з обліковою політикою підприємства щодо обліку витрат та витрат на збут
2.	З'ясування порядку забезпеченості бухгалтерії чинними нормативними документами щодо обліку витрат на збут
3.	Перевірка документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність зі збереження наявності витрат на збут на підприємстві
4.	Перевірка наявності картотеки витрат на збут за їх місцями
5.	Аудит операції з руху витрат на збут
6.	Аудит матеріалів переоцінки витрат на збут та відображення їх в обліку
7.	З'ясування відповідності витрат на збут у регістрах бухгалтерського обліку та формах фінансової звітності

Джерело: побудовано авторами на основі [11]

витрат на збут. А саме чи доцільно використувати ту чи іншу форму організації обліку, чи вона відповідає умовам роботи господарюючого суб'єкта тощо.

Під час перевірки встановлюється, чи всі витрати на збут підприємства закріплені за матеріально відповідальними особами. Аудитор контролює наявність та правильність оформлення інвентарних карток з обліку витрат на збут. Якщо картки на певні об'єкти не присутні, то аудитор може поради́ти менеджерам підприємства відновити аналітичний облік. Правильність даних про наявність та рух витрат на збут контролюється порівнянням сум за інвентарною картою із сумами, представленими в описі інвентарних карток.

Пильній перевірці підлягає купівля підприємством різної продукції, товарів, сировини тощо. При цьому контролюються договори купівлі-продажу та фіксація операцій із придбання підприємством, а також відображення в обліку витрат на збут.

Далі аудитором здійснюється документальна перевірка інформації щодо витрат на збут, а саме достовірність їх оформлення, доцільність вибуття і фіксації в обліку, законність тощо.

Аудитору необхідно перевірити у документах такі дані, як:

- назва суб'єкта підприємницької діяльності, який видав відповідний документ;
- зміст і перелік усіх господарських операцій, на основі яких складений документ;
- наявність і достовірність підписів відповідальних осіб;
- правильність зазначених сум у платіжних документах та їх відповідність тим, які відображені у рахунках-фактурах;
- доцільність понесених витрат на збут, через перевірку внутрішньої документації, яка

затверджена керівництвом і регламентує політику збутових витрат підприємства;

- правильність перенесення даних щодо збутових витрат із первинних документів у консолідовану фінансову звітність;

- дотримання основних положень з обліку тари в підприємствах, правильне і своєчасне документальне відображення операцій із заготівлі, надходження та відпуску тари за місцями її зберігання й обґрунтованість витрат на її ремонт;

- правильність включення до витрат нарахованої заробітної плати працівникам, пов'язаним зі збутовою діяльністю;

- дотримання норм витрат на відрядження працівників, зайнятих збутом;

- правильність відображення сплачених штрафів, пеней, неустойок;

- обґрунтованість списання витрат на утримання необоротних активів, пов'язаних із збутом, витрат на гарантійний ремонт, гарантійне обслуговування та інших витрат [11, с. 500–501].

Слушною є думка О.А. Шевчука, який для зручності аудиту витрат на збут пропонує використовувати документ «Методика аудиту витрат на збут» (табл. 4).

Сформована ним методика аудиту витрат «Оцінка обліку витрат на збут», дасть змогу в практичній діяльності аудитора робити якісну оцінку ведення обліку витрат на збут на підприємстві. Зокрема, основним індикатором щодо правильності обліку та доречності здійснених витрат на збут виступатиме сума оцінок [2, с. 128].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, слід відзначити, що на практиці облік та аудит витрат на збут ведеться із певними проблемами та недоліками, що, на наш погляд, може бути вирішено шляхом введення певних змін та вдосконалень. Такими заходами можуть бути:

Таблиця 4

Методика аудиту витрат на збут

№ з/п	Суть питань щодо витрат на збут в підприємстві	Оцінка 0–5 балів	Примітки
1	Правильність віднесення витрат до категорії витрати на збут відповідно до класифікаційних ознак П(С)БО 16 «Витрати»		
2	Вплив ціни реалізації готової продукції підприємства на збутові витрати		
3	Порядок віднесення та списання витрат на збут до собівартості виготовленої продукції		
4	Ефективність та доречність здійснених витрат на збут		
5	Якісний стан складів для зберігання готової продукції призначеної для збуту		
6	Правильність включення до витрат на збут заробітної плати працівників, які забезпечують збут продукції		
7	Здійснення дооцінки та переоцінки об'єктів що задіяні в сфері збуту		
8	Правильність здійснення амортизаційних відрахувань на обладнання призначене для реалізації готової продукції		
9	Вплив транспортно-заготівельних витрат на реалізаційну ціну виготовленої продукції.		
10	Порядок ведення внутрішньої документації відділу збуту		
Підсумкова оцінка		Кількість балів	

Джерело: [2]

– передбачення в наказі «Про облікову політику підприємства» розділу витрат на збут, де необхідно врахувати інформацію з визнання та класифікації витрат, графік документообігу та форми внутрішніх документів витрат; робочий план рахунків щодо витрат, документування витрат, ознаки включення об'єктів до складу витрат на збут, порядок розподілу витрат між різними об'єктами, бюджетування витрат тощо.

– ведення робочого плану рахунків із розмежуванням на маркетингові витрати та витрати на збут, а також у розрізі цих витрат їх поділ, враховуючи індивідуальний підхід;

– ведення внутрішніх документів та звітності щодо витрат на збут. Одним із таких документів може бути «Методика аудиту витрат на збут». Згаданий документ дасть змогу ширше здійснювати перевірку обліку та процесу управління витратами на збут, а також отримувати рекомендації аудитора щодо подальшої оптимізації витрат на збут і можливості збільшення доходу підприємством;

– запровадження на підприємствах бюджетування витрат на збут, оскільки цей процес може охарактеризувати взаємоузгодженість таких облікових процесів, як планування, аналіз, контроль на рівні структурних підрозділів, що займаються збутом продукції;

– створення та діяльність на підприємстві служби внутрішнього аудиту, яка сприятиме діяльності більш ефективної системи бухгалтерського обліку, попереджуватиме виникнення порушень, буде сприяти вдалому розвитку підприємства в умовах конкуренції та посиленню впливу ризиків на діяльність господарюючого суб'єкта;

– запровадження інформаційних технологій для ведення обліку та аудиту витрат на збут, що дасть змогу зекономити час та ефективніше здійснювати ці операції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дерій В.А. Витрати на збут у системі обліку й аналізу невиробничих витрат / В.А. Дерій // Облік і фінанси. 2013. № 4. С. 20–23.
2. Шевчук О.А. Облік і аудит витрат на збут продукції в підприємствах цукрової промисловості [Текст] : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / Олег Антонович Шевчук. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 197 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
4. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL:<http://sfs.gov.ua/nk/>
5. Гужел Ю. Витрати на збут / Ю. Гужел // URL: <https://uteka.ua/publication/Rasxody-na-sbyt/print>.
6. Сук Л.К. Бухгалтерський облік: [навч. посіб.] / Л.К. Сук., П.Л. Сук. К.: Знання, 2005. 471 с.
7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 р. за № 892/4185. URL: www.mfu.gov.ua.
8. Пальчук О.В. Облік маркетингових та збутових витрат / О.В. Пальчук, Н.М. Нечай // Наук. праці Кіровоград. держ. техн. ун-ту : Економічні науки. Вип. 5, ч. 2. Кіровоград: Кіровоград. держ. техн. ун-т, 2004. С. 378–387.
9. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств: Затв. наказом Міністерства аграрної політики України від 4 червня 2009 р. No 390 Верховна рада України, 2009. URL: <http://www.rada.gov>.
10. Петренко Н.І. Проблеми визначення аудиту в економічній літературі // Держава та регіони. 2002. № 4. С. 153–158.
11. Білик М.Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств: [підручник] / М.Д. Білик К.: КНЕУ, 2003. 628 с.